

Управління культури Волинської облдержадміністрації
Волинський краєзнавчий музей
Кафедра документознавства і музейної справи
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

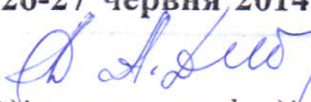

Волинський музейний вісник

Випуск 6

Луцьк, 2014

Розділ I. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка, Леся Українка і родина Косачів в історії української та світової культури. Із матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 165-річчю від дня народження Олени Пчілки та 65-річчю з часу створення Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки, с. Колодяжне на Волині, 26-27 червня 2014 року.

Алла Діба,
науковий співробітник Відділу рукописних фондів і текстології
Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка Національної академії наук України,
член Національної спілки письменників України, м. Київ

ВОНИ ЙШЛИ ШЕВЧЕНКОВИМИ СЛІДАМИ

Кожен з плеядівців так чи інакше долучався до вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка. У «Плеяді» формувалися люди, які згодом проявили себе, як цікаві дослідники й популяризатори творчості Тараса Шевченка. Такими стали Олена Пчілка, Іван Стешенко, Мусій Кононенко, Олександр Лотоцький, Гнат Житецький, Максим Славинський, Анатолій Луначарський, Костянтин Арабажин. Не маючи змоги повною мірою дослідити тут доробок кожного з них, зупинимось лише на деяких епізодах цієї праці.

Протягом життя Максим Славинський не втомлювався працювати у цій тематиці. Він читав лекції, перекладав поезію Шевченка російською, писав статті про нього. Відома його стаття «Шевченко и Библия»¹, в якій Славинський говорить про самобутність поезії Шевченка, порівнюючи її з творчим доробком геніїв інших народів – з Пушкіним, Лермонтовим, Міцкевичем, одночасно справедливо заперечуючи серйозний вплив на нього інших авторів, але разом із тим підтвердивши й показавши, що на творчість Кобзаря надзвичайно глибоко вплинули Біблія та українська народна творчість, що, як дві великі ріки, злилися в душі пророка України. Ще одним надзвичайно вагомим внеском Максима Славинського у шевченкознавство й популяризацію творчості Тараса Шевченка є петербурзьке російськомовне видання «Кобзаря» 1911 року, в якому більшість поезій перекладено Славинським, ним же здійснена загальна редакція та розлогий біографічний нарис. Це було перше повне і всебічно прокоментоване видання творів українського поета для російського читача.

Олександр Лотоцький також постійно публікував різноманітні статті, рецензії, присвятивши значну частину свого наукового доробку саме Тарасові Шевченку [15, т.3, 845]. Вступав у дискусії з В. Короленком і М. Петровим, зокрема щодо впливів на творчість Шевченка поезії Пушкіна. Лотоцький був організатором і членом комісії по підготовці першого повного видання «Кобзаря» (Санкт-Петербург, 1907 р.) та наступних видань 1908 і 1910 рр. Брав участь у редагуванні 3-го видання «Кобзаря», а також надав свій будинок поблизу Виборга у Фінляндії для роботи В. Доманицького над «Кобзарем»².

Гнат Житецький був автором ряду доповідей та статей про Шевченка, у яких підкреслював надзвичайну обдарованість поета [14, т.2, 202; 15, т.2, 614]. У промові, виголошеній на урочистому засіданні Академії наук 27 лютого 1911 року, докладно спинившись на темі матері-страдниці у творчості Кобзаря, обстоював думку про те, що саме завдяки Шевченку «з провінційної, значною мірою аматорської творчості література українська стала загальною національно-культурною справою» [15, т.2, 614]. Високо оцінив Житецький видання «Кобзаря» 1907 за редакцією В. Доманицького (стаття «Шевченко в новейших изданиях его творений»), розглянувши невідомі читачеві через цензурні заборони твори Шевченка («Сон – У всякого своя доля», «Кавказ», «Холодний Яр», «Марія» та ін.) і заперечивши поширений стереотип «про національну нетерпимість Шевченка» [16, т.2, 614]. У виданні «Кобзаря» (СПб., 1912) Житецький опублікував унікальні документи: «Матеріали по политическому делу Т. Г. Шевченко» – протокол допиту Шевченка у Третньому відділі, доповідь царю графа О. Орлова, документи справи, пов'язаної з доносом М. Ісаєва, тощо» і багато інших³ [15, т.2, 614].

¹ Опублікована в перекладі українською з післямовою Алли Діби «Пан Максим з містечка Ставище» у газеті «Наша віра», 1999 р., №5, с. 6 – 7.

² Докладніше про роботу Олександра Лотоцького за тематикою Шевченка – у статті Василя Швидкого (Шевченківська енциклопедія, т.3, с. 844 – 846).

³ Докладніше у статті Олександра Бороня (Шевченківська енциклопедія, т.2, с. 614).

